
ZIEKENZALVING

Jacobus 5

A. Nijland

ZIEKENZALVING

A. Nijland

Uitgave van de Publiciteits Commissie der Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland.
Biltseweg 10, 3735 MC Bosch en Duin

Van deze uitgave mag niets vervaelvoudigd worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Publiciteits Commissie der Unie.

INHOUD

Inhoud	blz.
Inleiding	2
	3

DEEL I Over ziekte, genezing en behoudenis

1. De soevereine wil van God	4
2. Ziekte als gevolg van zonde	4
3. Ziekte in het licht van Jezus' verzoenend sterven	5
3.1. Jesaja 53	5
3.1.1. Verschillende termen voor dezelfde zaak	6
3.2. Christus naam zonde en ziekte op zich	6
3.3. Ziekte in het licht van Jezus' verzoenend sterven	8
Samenvatting	8
3.4. En als de Heer nu een zieke geneest?	8
4. Conclusie en samenvatting	9

DEEL II Uitleg van Jacobus 5 : 14,15

5. Vertalingen	10
6. Is er iemand bij u ziek? Ziekte en zwakte	10
7. Jacobus 5:13-15. Openstaan voor wat God geeft	12
8. De oudsten van de gemeente	12
9.1. Zalving in de gemeente van het Nieuwe Testament	13
9.2. Gebed en zalving	14
9.3. Symbool en werkelijkheid	14
9.4. Zalving is geen magisch ritueel	14
9.5. Zalving in de naam van de Heer	15
10. Het gebed van het geloof - inleiding	15
10.1. Het horen van het gebed	16
10.2. Het gebed en het geloof	16
11. Behoudenis of gezondmaking?	17
12. Vergeving van zonden	18
13. Het gebed van een rechtvaardige	19
14. Nawoord	20

INLEIDING

'Is er iemand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven*') in de naam des Heren.' Jac. 5 : 14

Een aantal jaren geleden vroeg iemand mij om zalving en voorbede. Eerst was ik met de zaak verlegen. Met ziekenzalving was ik wel bekend, maar niet vertrouwd. En ik weet dat ik hierin niet alleen sta. Het noodzaakte mij wel om mij hierin wat te verdiepen. Daarmee pretendeer ik niet een expert op dit gebied te zijn. Wel heb ik voor zieken mogen bidden en hen zalven. Ziekenzalving komt sporadisch voor in Baptisten gemeenten. Statistieken van ziekenzalving worden niet bijgehouden. Ik heb de indruk, dat de belangstelling voor ziekenzalving overeenkomstig Jacobus 5 onder ons groeiende is. Zie hier de aanleiding voor deze brochure.

Vermeldenswaardig is, dat ziekenzalving in de Rooms-Katholieke Kerk een vertrouwd verschijnsel is. In de dagbladen in het zuiden van ons land komen we de ziekenzalving in rouwadvertenties tegen. Menigmaal lees je, dat het heilig oliesel (of het sacrament der stervenden) is bediend. Tegenwoordig wordt gepleit voor de (her)invoering van de term 'ziekenzalving'. Ook komen we zalving van zieken tegen in charismatische kringen en de Pinksterbeweging. Soms beschouwt men de zalving als het (betere) christelijke alternatief voor alternatieve geneeswijzen. Zo spreekt de Bijbel er niet over. Ik wil graag over zalving en gebed overeenkomstig Jacobus 5 schrijven zonder uitvoerige discussie met de opvattingen van genoemde kerk en beweging. Dat neemt overigens niet weg, dat ik tot andere conclusies omtrent de ziekenzalving kom. En daarmee is de doelstelling van deze bijbelstudie gegeven.

A. Nijland

*) Deze studie handelt over zalving, overeenkomstig Jacobus 5 (het Griekse 'aleiphein' = zalven). Het verwante begrip zalven (Grieks 'chrein', waarvan Christus (= de Gezalvde) is afgeleid laten we buiten beschouwing.

DEEL I OVER ZIEKTE, GENEZING EN BEHOUDENIS

1. De soevereine wil van God

Ziekte en gezondheid, leven en dood zijn in principe in Gods hand. Alles is onderworpen aan de soevereine wil van God.

'Ziet nu, dat Ik, Ik het ben, daar is geen God, behalve Mij. Ik dood en doe herleven, Ik verbrijzel en Ik genees, en niemand is er die redt uit mijn macht' (Deut.32:39).

Wij geloven in de almachtige God. Hij is soeverein in zijn beslissingen. Dat wil zeggen: er bestaat geen hoger gezag dan God. Hij is ook de liefdevolle God, die in Christus zijn liefde en voortdurende belangstelling voor ons bewezen heeft. Hij wil gebeden worden. Behoudenis van mensen en genezing van zieken zijn onderwerp van gebed. Wij bidden tot Hem, die de regie in handen heeft van ziekte en gezondheid, van leven en dood.

Op dit punt zitten we vaak met vragen. De gedachte dat God de regisseur is van ziekte en dood (soms zelfs van het kwaad) stelt ons voor problemen. We kunnen dat moeilijk begrijpen. We hebben de Here God echter leren kennen door Jezus Christus. Daarom vertrouwen we ons aan Hem toe, die onze menselijke vragen en moeite begrijpt en die ons neemt zoals we zijn.

2. Ziekte als gevolg van zonde

'En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden' (Jac.5:15b).

Uit het vervolg van deze studie zal blijken dat er een verband is tussen ziekte, zonde en dood (zie bijv. Rom.5:12 ; 6:23,1 Cor.11:30). Een enkele keer lezen we over een direct verband tussen zonde en ziekte. Uit de praktijk van ons leven kennen we de mogelijkheid dat iemand door één zonde bijvoorbeeld een geslachtsziekte oploopt. Met een theologische term wordt een aldus verkregen ziekte 'hamartagen' genoemd, d.w.z. voortkomend uit een daad van zonde (Grieks: hamartia = zonde). In Jacobus 5 behoeft dit niet het geval te zijn. De mogelijkheid wordt geoppend. Let goed op het woordje 'als' in vers 15. Je kunt de mogelijkheid om de oudsten tot je te roepen dus niet beperken tot die gevallen waar ziekte aantoonbaar een gevolg is van een zondige daad. Ziekte kan het gevolg zijn van een zonde, bijvoorbeeld een misstap of een zondige manier van leven. Ziekte kan ook in meer algemene zin het gevolg van de zonde zijn zoals de dood gevolg is van de zonde (Rom.5:12; 6:23). Samenvatkend kun je zeggen dat er twee principes inzake het verband tussen zonde en ziekte zijn :

A. Ziekte is altijd gevolg van de zonde in die zin, dat als er geen zonde in de wereld was geweest, er ook geen ziekte zou zijn. De schepping van mens en wereld was zeer goed. Er mankeerde niets aan. Met de zondeval kwamen de mankementen, dus ook de ziekte de wereld binnen.

B. Soms is er een direct, oorzakelijk verband tussen een bepaalde ziekte en een bepaalde zonde. Dit is niet altijd het geval. Een dergelijke regel bestaat niet. Dit laatste blijkt uit de volgende voorbeelden.

Iemand zondigt en wordt daardoor ziek. Dat is het geval bij Mirjam (Num.12). Deze ziekte is niet een rechtstreeks gevolg van de zonde, maar een straf van God. In de regel houdt straf van God in dat God de mensen de gevolgen van de zonde laat beleven (bv. Rom.1:26,27). Koning Uzria verviel tot hoogmoed en ontrouw jegens God. God slaat hem met melancholie. Het uitbreken van de ziekte wordt op zeer levendige wijze verteld (II Kron.26:16-21). Iemand zondigt en wordt niet ziek. Aäron en Mirjam zondigden samen. Mirjam werd ziek, Aäron niet (Num.12). Iemand wordt ziek vanwege de zonde van een ander. De zoon van David en Bathseba, de vrouw van Uria overlijdt als straf op de zonde (II Sam.12). Soms wordt iemand genezen. Soms blijft men ziek. Isaäk werd blind (Gen.27:1), Jacob kreeg een heupafwijking (Gen.32:31), en zowel bij Jacob (Gen.48) als bij Elisa (II Kon.13) is er sprake van een fatale ziekte. Kortom er is geen vaste regel te geven voor het verband tussen ziekte, zonde, (on)geloof en genezing.

De Here Jezus heeft het bestaan van zo'n regel afgewezen (Joh.9:3). Noch de zonde van de blindgeborene, noch de zonde van zijn ouders heeft tot blindheid geleid. Een ziekte behoeft dus niet een concrete zonde als directe oorzaak te hebben.

Als we Jac.5 willen toepassen, mogen we de betrokkenen vragen of de ziekte mogelijk anderszins een zonde als oorzaak heeft. Dat hoeft niet zo te zijn, maar dient wel onderzocht, besproken en indien aanwezig beladen te worden.

3. Ziekte in het licht van Jezus' verzoenend sterven

3.1. Jesaja 53

In Jac.5:15 staat 'gezond maken' (Vertaling NBG). De Statenvertaling vertaalt het Griekse woord met 'behoudenis'. In de grondtekst staat het werkwoord soezen. Bijbehorende zelfstandige naamwoorden zijn sotēria (redding, heil) en sotēr (Redder, Heland).

Het verschil in vertaling roept vragen op. Gaat het in Jac.5 om lichamelijke of geestelijke genezing? Of gaat het om beiden? In het verzoenend werk van Christus gaat het zowel om behoudenis als genezing. In de verzoening gaat het God om de totale mens naar lichaam, ziel en geest. In dit verband is de vierde profete aangaande de Knecht des Heren van belang (Jes.52:13-53:12). Soms wordt gesteld, dat God niet wil, dat iemand ziek is. Op grond van Jes.53 wordt dan genezing 'opgeëist'.

'Nochtans, onze ziekten heeft Hij op zich genomen, en onze smarten gedragen; wij echter hielden hem voor een geplaaide, een door God geslagene en verdrukte. Maar om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden ver-

brijzeld; de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden' (Jes.53:4,5).

Jesaja spreekt hier zowel van geestelijke ziekte (opstand tegen God) als van lichamelijke ziekte. Ook elders beschrijft hij de geestelijke situatie van Israël in termen van lichamelijke ziekte (Jes.1:5,6). De Here Jezus spreekt over de rebelle van Israël en citeert Jes.6:9,10 (Matth.13:15). Christus spreekt in Matth.13 dus over een geestelijke genezing. In Matth.8:17 (Jes.53:4 wordt hier geciteerd) gaat het om lichamelijke genezing, o.a. de genezing van de schoonmoeder van Petrus. Mattheüs noemt dit vervulling van de profete van Jes.53:4. Ook Petrus citeert Jes.53:5 (1 Petr.2:24). Hij doet op geestelijke genezing.

Uit het boek Jesaja en uit de genoemde citaten van Jes.53 kan dus geconcludeerd worden, dat in Jes.53 zowel lichamelijke als geestelijke genezing aan de orde zijn. Wellicht is in Jes.53 wel een onderscheid maar geen ver doorgevoerde scheiding tussen lichamelijke en geestelijk op z'n plaats.

3.1.1. Verschillende termen voor dezelfde zaak

Ons spraakgebruik zit ons vaak in de weg. Wanneer we in Jac.5 'gezond maken' lezen, zien we dit woord als medische term. In de Bijbel gaat het echter zowel om de Heelmeester van onze ziel en geest als om de Dokter van ons lichaam. Daarom heeft de ene vertaling het woord behoudenis' waar een andere vertaling genezing' heeft. Bij deze teksten moeten we dus niet alleen aan de dokter' denken, maar ook en vooral aan de Behouder'. Het ene Griekse woord kent verschillende aspecten, die leiden tot verschillende vertalingen. Het is dan wel mogelijk om onderscheid te maken tussen lichamelijke en geestelijke genezing. Maar deze verschillende termen staan wel voor dezelfde zaak en voor hetzelfde woord in de grondtekst van de Bijbel. Op dezelfde wijze wordt in ons spraakgebruik (en ook in deze studie) onderscheid gemaakt tussen lichaam, ziel en geest. De mens heeft echter geen lichaam, maar is lichaam. De termen lichaam, ziel en geest zijn drie aspecten van dezelfde persoon. Ook hier geldt dat we niet mogen scheiden maar wel kunnen onderscheiden tussen deze drie termen.

3.2. Christus nam zonde en ziekte op zich

Christus stierf aan het kruis. Zijn plaatsvervangend sterven en Zijn opstanding garanderen ons eeuwig leven. De geestelijke genezing is dus een feit. De verlossing heeft echter ook betrekking op ons lichaam. Wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij de Here Jezus Christus als Verlosser (soter) verwachten, die ons verdedert lichaam veranderen zal (Titl.3:20,21). De verlossing door de Heer garandeert ons dus lichamelijke én geestelijke genezing. Als de genezing van het lichaam niet nu plaats vindt, dan zal dit zeker gebeuren in de toekomst wanneer Jezus komt.

Behoeven gelovigen dus niet ziek te zijn? Staat dat in Jes.53? Hoe nam de Heer onze zonde en ziekte op zich? En heeft de Heer zonde en ziekte op dezelfde wijze op zich genomen?

Hoe nam de Heer onze zonde op zich? Petrus schrijft, dat de Heer zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht heeft (1 Petr.2:24). Van belang is, dat Petrus dit schrijft onder verwijzing naar Jes.53:5-7. Op de voorgrond staat de gedachte aan de plaatsbekleding. Op het lichaam van de zondeloze Christus worden de zonden van de mensens geleed en Hij draagt ze aan het hout. We kunnen hier denken aan het beeld van de (zonde)bok, die de zonden van Israël droeg (Lev.16:20-22). In zijn tweede brief aan de gemeente te Corinthhe beschrijft Paulus ditzelfde op nog radicaler wijze: 'Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt' (11 Cor.5:21). God maakte Christus tot wat Hij in zich zelf niet was : tot zonde. In Gods oog draagt Hij niet alleen de zonde van de mens, Hij wordt er zelfs mee vereenzelvigd. Als Christus gekruisigd is hangt de zonde aan het hout. Op die wijze draagt Christus onze zonde. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem. Hierdoor is de geestelijke genezing van onze persoon gegarandeerd. De verlossing van de ziel en het eeuwig leven worden mogelijk doordat Christus onze zonde(n) gedragen heeft.

'Onze ziekten heeft Hij op zich genomen' (Jes.53:4). Heeft de Heer nu op dezelfde wijze onze ziekte op zich genomen ? De Heer bleef toen Hij tot zonde werd gemaakt de zondeloze Christus. Het dragen van de zonde maakte Hem niet tot zondaar. Evenmin maakte het op zich nemen van de ziekte Hem tot een zieke. Hij hing bijvoorbeeld niet als melatse aan het kruis. Al kan het begin van de vierde profete aangaande de Knecht des Heren (Jes.52:13-15) ons wel op die gedachte brengen. De evangelien beschrijven de gekruisigde Heer niet als een zieke. In Matth.8:14-17 meldt Mattheüs, dat de Heer de ziekten draagt door mensen te genezen. In een heilsdaad aan een zieke, namelijk in het wonder van de genezing draagt Jezus de ziekte. Zo droeg Hij in één heilsdaad (de kruisdood) ook de ziekte van de mens. Op gelijke wijze nam Hij onze smarten op zich. Het plaatsvervangend lijden en sterven van de Heer heeft dus betrekking op de zonde én op de gevolgen van de zonde. Met het oog op het laatstgenoemde wordt Hij de man van smarten genoemd, die ook met ziekte vertrouwd is (Jes.53:3). Anders gezegd : in de kruisdood van de Heer gaat het om totale genezing van de mens naar lichaam, ziel en geest. Als Christus onder de toorn Gods sterft neemt Hij de zonde en de consequenties daarvan op zich (dood, ziekte en lijden). De opstanding van Jezus bevestigt de glorieuze overwinning van de Heer op de machten van al deze ellende.

Tijdens de omwandeling van Jezus waren de wonderen (o.a. de genezingen) en tekenen de verkondigers van de toekomst van de Heer, waarin geen dood, ziekte en rouw zal zijn. De verkrijging van Christus is het definitieve sein van Gods kant, dat de nieuwe toekomst, waarin geen sprake meer is van dood, rouw, geklaag en moeite (Openb.21:4), werkelijkheid zal worden. Op die manier nam de Heer de ziekte op zich.

Behoeven gelovigen dus niet ziek te zijn ? Hiertoven stelden we de vraag al.

Indien we van mening zijn, dat 'onze ziekte heeft Hij op zich genomen' (Jes.53:4) inhoudt, dat gelovigen niet ziek hoeven te zijn, dan moeten we deze uitleg consequent toepassen en ook veronderstellen, dat gelovigen niet dood zullen gaan en geen zonde en verdriet zullen kennen. Dan zijn we hier en nu verlost van de macht van de zonde en al haar gevolgen. De realiteit en - wat belangrijker is - de Bijbel leren ons echter, dat deze situatie zal voortduren tot deze eerste dingen zijn voorbij gegaan. Het is dus niet mogelijk om op grond van Jes.53 het einde van de ziekte, zonde, smart en lichamelijke dood te prediken.

3.3. Ziekte in het licht van Jezus' verzoenend sterven

Samenvatting

In Jes.53 staat het verzoenend sterven van Jezus voorspeld. Uit het boek Jesaja zelf en uit de staate van de citaten van Jes.53 in het Nieuwe Testament blijkt, dat in Jes.53 zowel de lichamelijke als de geestelijke genezing aan de orde zijn. Het plaatsvervangend lijden en sterven van de Heer garandeert genezing (heil, heelmaking) van de totale mens naar lichaam, ziel en geest. De Heer heeft de zonde en ziekte gedragen. Het kruis van Christus betekent niet hier en nu het einde van de zonde en haar gevolgen. Dood, ziekte en verdriet blijven bij dit leven horen, totdat de Heer de nieuwe situatie in Zijn toekomst geschapen heeft.

'En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, nederdalende uit de hemel, van God, getooid als een bruid, die voor haar man versierd is. En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn, en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan.' (Openb.21:1-4)

3.4. En als de Heer nu een zieke geneest?

Wat moeten we nu denken van de mogelijkheid, dat de Heer iemand van een lichamelijke ziekte geneest? De Heer is bij machte om de zonde en de gevolgen van de zonde kwijt te schelden en op te heffen. Het is dus mogelijk, dat de Heer zich over een zieke zal ontfemen en gezondheid zal schenken. Voor de gelovige is dat dan een voorproefje van het Rijk van de toekomst. De wonderen en tekenen, die de Heer tijdens Zijn omwandeling op aarde verrichtte wezen trouwens ook al heen naar de komst van het Koninkrijk van God. De genezingen waren tekenen van dat Rijk, waarin voor de zieke geen plaats meer zal zijn.

Voor het verband tussen genezing en het inluiden van het nieuwe tijdperk van het Koninkrijk wijs ik op:

Matth.10:1,7,8 - Jezus beveelt zijn discipelen om onder meer de zieken te genezen in nauwe samenhang met de verkondiging van het Koninkrijk der hemelen;
Matth.11:4-6,12,20-24 - De Heer stelt dat de komst van het Koninkrijk ingeluid is door tekenen, die het waarmek zijn van zijn werk en persoon;

Matth.12:28 - 'Als Ik door de Geest Gods de boze geesten uitdrijf, dan is het Koninkrijk Gods over u gekomen.'

De Heer verrichtte genezingen om de situatie van het Rijk openbaar te maken. Soms diende een genezing als illustratie van zijn verkondiging. Jezus illustreert zijn uitspraak 'Ik ben het licht der wereld' met de genezing van de blindgeborene (Joh.9). Het doel van de genezingen door Jezus was ook het waarmerken van de persoon van Jezus, opdat men weet dat de Vader in Jezus is en Christus in de Vader (Joh.10:37-39). Daarnaast genas de Heer opdat de Vader en de Zoon verheerlijkt worden (Joh.11:4). Hiermee zal de lijst van redenen waarom de Heer tijdens zijn verblijf op aarde genas niet compleet zijn. Wanneer de Heer nu een zieke geneest is het goed mogelijk, dat de zieke zowel een voorproefje van het komende Rijk ontvangt, als om één van de overige redenen genezen wordt.

4. Conclusie en samenvatting

Door het geloof krijgen we oog voor de geweldige gaven die de Heer ons genadig schenkt. Het Nieuwe Testament vertelt over een grote erfenis die voor ons is weggelegd. De eerste aanbataling daarop hebben we al ontvangen: de Heilige Geest. De Geest opent ons de ogen voor de heilheid van Gods schepping en voor alles wat daarin door de zonde van de mens stuk gegaan is. Ook schenkt de Geest ons zicht op de volkomen toekomst van God, waarin geen plaats meer is voor de zonde en haar gevolgen. De gelovige kan wel uitzien naar die volkomen situatie, maar kan deze volkomen heilheid niet nu oplossen. Dit leven wordt nog gekenmerkt door de gebrokenheid veroorzaakt door de zonde, door ziekte en lijden. Er is een verband tussen zonde en ziekte, dood en lijden. Dit blijkt uit het feit, dat de oplossing van het probleem van de dood eveneens het antwoord Gods is op ziekte, dood en lijden. De Here Jezus Christus staat met zijn plaatsvervangend lijden en sterven garant voor de heelmaking van de totale mens: lichamelijke genezing en geestelijke behoudenis zijn voor wie gelooft een feit. Er bestaat geen regel dat lichamelijke genezing nu opgeëist kan worden op grond van wat de Schrift zou zeggen. Indien de Heer die genezing van het lichaam nu al schenkt, dan concluderen we uit de Schrift dat dit een voorproefje op de toekomst van de Heer is.

5. Jacobus 5:14,15 – vertalingen

Vertaling Nederlands Bijbel Genootschap :

Is er iemand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken, en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden.

Statenvertaling :

Is iemand krank onder u, dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in den naam des Heeren; en het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten, en zoo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.

Groot Nieuws vertaling :

Als iemand van u ziek is, moet hij de bestuurders van de christengemeenschap laten roepen. Zij moeten voor hem bidden en hem met olijfolie zalven in de naam van de Heer. Dit gelovig gebed zal de zieke redden: de Heer zal hem herstellen en hem, als hij gezondigd heeft, vergeven.

Willbrod vertaling :

Is iemand onder u ziek? Laat hij de presbyters van de gemeente roepen; zij moeten een gebed over hem uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het gelovige gebed zal de zieke redden en de Heer zal hem oprichten. En als hij zonden heeft begaan, zal het hem vergeven worden.

Telos vertaling :

Is iemand onder u ziek? Laat hij de oudsten van de gemeente bij zich roepen en laten zij over hem bidden en (hem) zalven met olie in de naam van de Heer. En het gebed van het geloof zal de zieke behouden en de Heer zal hem oprichten; en als hij zonden gedaan heeft, zal het hem vergeven worden.

6. Is er iemand bij u ziek?

Ziekte en zwakte

Hoe moeten we ons de lichamelijke conditie van de zieke, die de oudsten van de gemeente voor gebed en zalving roept, voorstellen? De Rooms Katholieke traditie zag in deze zieke iemand, die ten dode toe ziek is. De zalving wordt dan beschouwd als de laatste heilshandeling van de kerk aan de mens voor zijn sterven. Tegenwoordig pleit met name de charismatische vleugel van de Rooms Katholieke Kerk voor invoering van de term 'ziekenzalving' en voor toepassing hiervan niet alleen bij stervenden. Wat spreekt er nu voor, dat Jacobus een zeer ernstig zieke bedoeld zou hebben? De argumenten voor deze veronderstelling zijn:

- a. De oudsten moeten naar de zieke gaan. Hij is kennelijk niet in staat om zelf de tocht naar de oudsten te ondernemen.
- b. De oudsten moeten over (Grieks: epi) hem een gebed uitspreken. Bij een bedlegerige patiënt is dat het geval.

- c. Het oprichten zou alleen van toepassing zijn op een liggende persoon.
- d. De term 'lijder' (van het werkwoord 'kamnein') zou een vaste uitdrukking voor een ernstig zieke zijn.

Geen van deze argumenten is van doorslaggevende betekenis voor de stelling, dat hier een ernstig zieke of stervende bedoeld is. Ook de combinatie van argumenten wijst niet per se in die richting. Er valt namelijk veel tegen in te brengen:

- a. Het eerste argument is een bewijsgrond uit het niets. Uit het stilzwijgen van de tekst wordt een conclusie getrokken. Nergens schrijft Jacobus, dat de zieke niet tot reizen in staat is en dat daarom de oudsten op pad moeten gaan. Er staat heel eenvoudig, dat iemand, die ziek is, de oudsten kan roepen voor gebed en zalving.
- b. Het woordje 'over' leidt niet tot de conclusie, dat de zieke ligt. Deze zou ook kunnen knielen. Bovendien kan dit woord duiden op handoplegging tijdens het gebed.
- c. Het 'oprichten' kan ook 'opheuren' betekenen. Dit woord kan zowel letterlijk als figuurlijk oprichten inhouden.
- d. Het werkwoord 'kamnein' (lijden) betekent allereerst 'moe worden'. De stelling dat het hier een vaste uitdrukking voor een ernstig zieke betreft is dus uit de lucht gegrepen.

De aard, omvang en ernst van de ziekte staan dus allerminst vast. Uit de gebruikte (Griekse) termen valt niets definitiefs af te leiden. De lichamelijke conditie van de lijder kan variëren van een beetje tot ernstig ziek. Deze laatste stelling wordt onderschreven door de veelheid van betekenissen van het woord 'ziek zijn' zelf. Het werkwoord 'asthenein' komt in het Nieuwe Testament vaak voor. Dat geldt ook voor het bijbehorende zelfstandige en bijvoeglijk naamwoord. Uit onderstaande selectie uit de vele teksten moge blijken, dat het woord 'ziek zijn' (of liever 'zwak zijn') verschillende accenten kent:

- I Petr. 3:7 – de vrouw is brozer (zwakker) vaatwerk;
 II Cor. 10:10 – de persoonlijke verschijsing van Paulus is zwak;
 Marc. 14:38 – de geest is gewillig, maar het vlees is zwak;
 Gal. 4:9 – de zwakke wereldgeesten;
 Hand. 20:35 – de zwakken zijn hier de economisch kwetsbaren;
 Rom. 14:1 – de zwakken in het geloof kunnen de vrijheid van Christus niet goed hanteren;
 I Cor. 8:11, 12 – zwak, te kort schietend in kennis, een zwak geweten hebbend;
 Rom. 6:19; 8:26 – zwakheid van het vlees, menselijk onvermogen tot gebed;
 in de evangeliën komt het woord vaak voor, meestal zieken in het algemeen aanduidend;
 I Cor. 11:30 – de term wordt hier met 'wak' vertaald: 'Daarom zijn er onder u vielen zwak en ziekelijk en er ontslapen niet weinigen.' Het eerste woord 'wak/ziek' (astheneis) is de brede, algemene aanduiding. Het tweede woord, 'ziekelijk' is specifiker en duidt wellicht op onder de Corinthiërs bekende ziekteverschijnselen. In deze tekst komen we een voorbeeld tegen van ziekte, die een direct

gevolg van de zonde is (zie 1,2. Ziekte als gevolg van de zonde).

Conclusie: de in Jacobus 5:14 aangeduide ziekte kan variëren van zwak/ziek tot ernstig ziek.

Men kan zich afvragen of ook de zwakke in het geloof bedoeld is. Het ligt immers niet voor de hand dat deze de oudsten tot zich zal roepen. Staat het Griekse woord, dat vertaald wordt met 'zwak, ziek', ook op hem die psychisch uit het lood geslagen is? Wellicht is op deze grote nood een ander woord van toepassing. Hoe dan ook, in principe is mogelijkere iedere zwakte en ziekte bedoeld. De in Jacobus 5:14 bedoelde lijder moet voldoen aan de volgende voorwaarden: 1. ziek/zwak, 2. in staat om te bidden, om de oudsten te roepen en met hen te communiceren. Het ligt wel voor de hand, dat de aard en omvang van de ziekte dusdanig dienen te zijn, dat vrijmoedigheid gevonden kan worden om de oudsten te laten komen. Je kunt niet zomaar beslag leggen op de tijd van de oudsten. Voor mijn gevoel is dat het enige argument, dat er op wijst dat je de oudsten niet voor elk wissel kunt roepen.

7. Jacobus 5 : 13 - 15 Openstaan voor wat God geeft

'Heeft iemand onder u leed te dragen? Laat hij bidden. Is iemand blij te moede? Laat hij lofzingen.' (Jac.5:13)

Dit leed is een andere nood dan de ziekte (zwakte) van vers 15. In vers 13 staat een geweldige bemoeiding: open je hart voor de Heer in tijden van leed. Het hart van de Heer gaat immers naar je uit. In gebed wordt van hart tot hart gesproken. Je kunt je leed met de Heer delen! Ook als we bij zijn mogen we open naar God toe zijn: lofzingen! De rode draad is de gedachte aan het openstaan voor God. Deze lijn wordt in de volgende verzen doorgetrokken. Ook als je ziek bent mag je openstaan voor de Heer. Die ontvankelijkheid voor zijn heilzaam handelen mag getoond worden door de oudsten te roepen voor gebed en zalving.

8. De oudsten van de gemeente

Gebed en zalving horen thuis in de plaatselijke gemeente van de Heer, waar men elkaar bij name kent. De zieke weet wie hij moet roepen en de oudsten zullen bekend zijn met zijn situatie. Als één lid van de gemeente lijdt delen allen in dit lijden. Daarom is in de oudsten de gehele gemeente bij de zieke thuis present. De oudsten bidden overigens niet plaatsvervangend voor de rest van de gemeente. Hun gebed sluit het gebed van de zieke zelf en van de overige leden niet uit. Het spreekt vanzelf, dat de zieke de oudsten erkent als opzieners van de gemeente. Deze oudsten beleven de zieke als een broeder of zuster, die terecht om hun voorbede en de zalving gevraagd heeft.

Het komt voor dat oudsten, die geroepen worden voor gebed en zalving, zich afvragen of zij moeten voldoen aan bijzondere vereisten. Zal God mijn gebed wel horen? Is het voor de zieke niet beter, dat een andere oudste komt om te bidden? De oudste, die deze vragen stelt, acht de ander uitnemender dan zichzelf

en is dus bij uitstek geschikt voor het verrichten van zijn taak. Uit de behandeling van gebed en geloof in het vervolg van deze studie zal blijken, dat voor de in Jacobus 5 bedoelde oudsten geen bijzondere vereisten gelden. Voor de oudsten van de gemeente zijn een aantal algemene vereisten van toepassing (1 Tim.3), Jac.5 voegt daaraan niets toe.

Zalving en gebed zijn geen bijzondere service van een gemeente, al doen sommige adventities in de media dat wel vermoeden. Bij gebed en zalving is de gemeenschap van gelovigen voorondersteld. Zonder die gemeenschap kan men niet samen bidden, of musiceren, avondmaal vieren, etc. Hiermee wil ik zeggen: de ruimte waarbinnen dit gebed in combinatie met de zalving plaatsvindt is de gemeente. Het is dan volstrekt onlogisch om zomaar ergens binnen te stappen, te vragen om voorbede en zalving en dan weer te vertrekken zonder dat de gemeenschap van gelovigen beleefd wordt. In de plaatselijke gemeente wordt deze gemeenschap van gelovigen op z'n best beleefd. Zalving en gebed vormen in die zin een aangelegenheid van de plaatselijke gemeente.

9.1. Zalving in de gemeente van het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament neemt zalving een zeer bescheiden plaats in. Slechts twee maal wordt ziekenzalving genoemd: Marc.6:13 en Jac.5:14.

In het evangelie naar Marcus komen we zalving tegen in een zendingssituatie. In de brief van Jacobus lezen we van gebed en zalving bij een zieke aan huis. Het zou te ver voeren om op grond van deze summier gegevens te komen tot de conclusie dat het hier om een joodse gewoonte zou gaan, die in de gemeente van Jezus Christus niet thuis zou horen.

Voor de veronderstelling dat het een joodse gewoonte betreft, pleiten twee zaken: 1. Marcus en Jacobus treffen we aan in de gemeente van Jeruzalem. 2. De brief van Jacobus is in eerste instantie geschreven aan de twaalf stammen in de verstrooiing.

Marcus en Jacobus behoren evenwel tot het ene lichaam van Jezus Christus, de gemeente van het Nieuwe Testament.

De inhoud van een schrijven aan Grieken (bijvoorbeeld Corinthiërs) is ook van toepassing op het joods-christelijke deel van de gemeente. En wat aan de joden, die Christus kennen geschreven is (de brief van Jacobus) mogen ook die heiden-christenen ter harte nemen. Ook zij moeten weten, dat er bij God geen aanzien des persoons is en dat de zonden van de tong een groot gevaar vormen. De twee argumenten (1 herkomst van de schrijvers uit Jeruzalem; 2. geadresseerden zijn joden-christenen) leiden niet op overtuigende wijze tot de conclusie, dat het hier een joodse gewoonte betreft, die niet van toepassing zou zijn op de gemeente van het Nieuwe Testament.

Nergens staat vermeld, dat Jezus of Paulus iemand heeft gezalfd. In de geschiedenis van de eerste gemeente (het boek Handelingen) wordt zalving niet genoemd. Ook uit het stilzwijgen van de tekst kan echter geen conclusie getrokken worden. Zo

is het eveneens niet mogelijk om uit het feit dat Jezus niemand heeft gedoopt iets af te leiden. Wel gaf Hij opdracht tot de doop. Mogelijkerwijs heeft de Heer ook bevolen om voor zieken te bidden en hen te zalven met olie.

Uit de ter beschikking staande gegevens kun je in ieder geval afleiden, dat de combinatie van gebed en zalving een bescheiden plaats dient te hebben in de rij van mogelijkheden, die de Heer heeft gegeven ten aanzien van de zieken. In deze rij horen ook het persoonlijk gebed en de voorbede van de gemeente thuis, het gebed onder handoplegging, handoplegging op zich en de gaven van genezing.

9.2. Gebed en zalving

Als iemand ziek is wordt voor hem gebeden. Voor de gemeente van de Heer is dat vanzelfsprekend. God wil dat gebed ook horen. Zieken worden vaak op dat gebed genezen. Nu dringt zich aan ons een misschien al te menselijke vraag op: waarom kan er niet 'gewoon' gebeden worden, zonder dat daarbij zalving wordt toegepast? Anders gezegd: wat voegt zalving toe aan het gebed? Het antwoord ligt voor de hand. Bidden is bijbels verantwoord en voorgeschreven. Bidden en zalven is ook in overeenstemming met Gods Woord. Het is niet aan ons om te vragen: wat is meer of wat is beter? De vraag is slechts: wat betekent nu de zalving?

9.3. Symbool en werkelijkheid

Een symbool is een teken voor een bepaalde werkelijkheid. Enerzijds is er het teken, anderzijds is daar de be-teken-is van het teken. Bij het avondmaal breken we brood. Paulus schrijft, dat het brood, dat wij breken, gemeenschap is (betekent) met het lichaam van Christus (1 Cor. 10:16). Het brood is dus symbool van (betekent): gemeenschap met het lichaam van de Heer. De term 'symbool' is afgeleid van een Grieks woord, dat 'samen vallen met' betekent. Het symbool is een begrip, teken of zinnebeeld, dat samen valt met (staat voor) een werkelijkheid. Bij ieder symbool behoort een werkelijkheid. Zo heeft de Heer een aantal symbolen aan zijn gemeente gegeven. Symbool en werkelijkheid, teken en betekende zaak zijn bij elkaar behorende begrippenparen, die dezelfde zaak beschrijven.

Brood en wijn waren in Israël alledaags en gewoon. De Heer maakte brood en wijn tot teken van zijn lijden en sterven. Via het alledaagse, het gewone komt op eens het bijzondere tot ons. In het avondmaal gaat het om de werkelijkheid van het Nieuwe Verbond. Even verrassend is de betekenis die de Heer aan water heeft gegeven. Het reinigend karakter van water is ons bekend. In de doop ontvangt dit karakter een geestelijke verdieping. Op symbolische wijze worden zonden afgewassen. Aanraking met de hand is een troostend gebaar. Voor de christen wordt de handoplegging in de naam van de Heer een gebaar van zegen en bemoeiding. De Heer verleent diepere betekenis aan alledaagse dingen. Even alledaags is de olie. Olie werd voor allerlei doeleinden gebruikt. Men bereidde voedsel in olie, het was brandstof voor de lamp, het werd gebruikt om wonden te behandelen en als cosmetica, het was teken van gastvrijheid en zo waren er

nog meer doeleinden. In Zach. 4 is de olijfolie het beeld van de Geest. In Jes. 61:1 lezen we het getuigenis van Jesaja aangaande zichzelf: 'De Geest des Heren is op mij, omdat de Here mij gezalfd heeft'. De olie in de gelijkenis van de wijze en dwaze meisjes (Matth. 25) betekent 'gelooft'. Olie heeft dus meerdere toepassingen en betekenissen. In het kader van zalving met olie in de naam van de Heer ligt het dan voor de hand te stellen, dat de olie een beeld is van de persoon en het werk van de Heilige Geest. In het dagelijks leven werd olie ook als geneesmiddel gebruikt. De Heer verleent in het kader van het zalven van een zieke een bijzondere betekenis aan het alledaagse: de olie is symbool voor de heilzame werking van Gods Geest.

Conclusie: De olijfolie, die in het dagelijks leven onder meer als geneeskrachtige olie gebruikt werd, be-teken-t de heilzame werking van de Heilige Geest. Zalving is dus een uiterlijk teken van wat met mond en hart gebeden en innerlijk beleefd en geloofd wordt, namelijk dat het heil en de genezing het werk van de Geest van God zijn.

9.4. Zalving is geen magisch ritueel

Sommigen wijden olie voordat er gezalfd wordt. Anderen kennen aan de zalving pas een heilzame werking toe als aan een reeks voorwaarden voldaan wordt. De handeling zelf zou genade overdragen. Dat staat en valt met de juiste uitvoering van het ritueel. Al deze opvattingen zijn uit liefde voor de mens geboren. Achtergrond is het verlangen, dat elke zieke heil en genezing zal vinden. En als wij, mensen daar iets aan kunnen bijdragen (d.m.v. de juiste olie, een ritueel volgens de regels, etc.), dan zullen we ons best doen onze medemens te helpen. De Bijbel onderschrijft dit niet. Genezing is niet afhankelijk van de olie, van de correct uitgevoerde handeling, ook niet van de juiste bewoordingen van het gebed, maar wel van de Geest van God, die soeverein handelend het heil van God overdraagt. Als we zalven onderschrijven we dat de Here God de regie in handen heeft over leven en dood, over ziekte en gezondheid. We belijden met deze handeling onze afhankelijkheid van God. We stellen ons ontvankelijk open voor zijn heilzaam handelen. We verwachten het van de Geest van God en niet van ons al dan niet correcte ritueel. Zalving is geen toverij. Het is geen magisch ritueel dat op zichzelf iets zou doen. Het teken op zich doet niets. Wat be-teken-d wordt staat centraal: het werk van de Geest van de Heer.

9.5. Zalving in de naam van de Heer

De uitdrukking 'in de naam van de Heer' is niet bedoeld als liturgische formulering, zonder welke zalving geen effect zou hebben. Hierboven schreef ik al, dat het niet gaat om de juist uitgevoerde handeling of formulering. Wezenlijk is de zaak zelf: de naam van de Heer. De naam staat voor de Heer en zijn werk. Als we dopen in de naam van de Heer staat Jezus centraal. In de doop gaat het om zijn dood en verrijzenis. De doop verwijst dus naar het werk van Christus. Boven-

dien heeft de Heer de doop bevolen. Hij is de autoriteit, die achter de doop staat. Bij een handeling in de naam van de Heer gaat het om beide elementen: (het gezag van) de Heer en zijn werk.

Zalving in de naam van de Heer
verwijst naar
de Heer en zijn werk.

De autoriteit achter de handeling is de Heer zelf. De oudsten vertegenwoordigen de Heer en zijn gemeente. Gebed en zalving in de naam van de Heer houdt in, dat zijn heilzaam werk verkondigd, beleiden en bewust gemaakt wordt. De behoudens naar lichaam, ziel en geest is in de hand van de Heer. Er is ons immers onder de hemel geen andere naam gegeven, waardoor wij behouden moeten worden (Hand.4:12).

10. Het gebed van het geloof – inleiding

Wat is nu 'het gelovige gebed'? Dit gebed zal de lijder gezond maken (NBG), behouden (Stratenvertaling). In de grondtekst staat 'gebed van het geloof'. Moet degene, die bidt in detail (voor)kennis hebben van de wil van God met betrekking tot de zieke? Slaat 'geloof' op de mate van geloof van de oudsten? Uit de tekst wordt meteen duidelijk, dat de genezing niet afhankelijk is van de mate van geloof van de zieke zelf. En hoe zit het met de verhooring van dit gebed?

Op de term 'gezond maken' komen we terug. Uit de verschillende mogelijkheden tot vertaling leiden we hier reeds af, dat het 'resultaat' van het gelovig gebed bij voorbaat niet vast staat. Kortom, we hebben vragen te over.

De volgende alinea's (10.1, 10.2, 11.) gaan over geloof, gebed, (ver)horen, behoudens en gezondmaking. We zoeken naar antwoorden op de gestelde vragen.

10.1. Het horen van het gebed

Moeten de oudsten voordat zij een gebed uitspreken eerst de bedoeling van God met de zieke zoeken en is het vervolgens mogelijk om overeenkomstig zijn wil te bidden? Het valt niet te ontkennen, dat het goed is om de wil van God voor je leven te onderzoeken. Het is echter de vraag of het mogelijk is om de wil van God ten aanzien van een zieke te leren kennen. En als dat al mogelijk zou zijn, waarom moeten de oudsten dit dan doen? De zieke zelf kan ook zelf zoeken naar Gods wil voor zijn leven. Het ziet ernaar uit, dat de oudsten niet in detail (voor)kennis zullen hebben van Gods wil ten aanzien van de zieke. Hoe zit het nu met het (ver)horen van gebed?

'En dit is de vrijmoedigheid, die wij tegenover Hem hebben, dat Hij, indien wij iets bidden naar zijn wil, ons verhoort. En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, weten wij, dat wij de bedden vertregen hebben, die wij van Hem hebben gebeden.' (1 Joh.5:14,15)

Op schitterende wijze schrijft Johannes in zijn evangelie en brieven over het verband tussen heden en toekomst. Het heil is reeds present en we zullen het nog ontvangen. Wie de Zoon belijdt, 'heeft' de Vader (1 Joh.2:23); wie de Zoon 'heeft', 'heeft' eeuwig leven. Wie in het heden heeft, heeft ook in de toekomst. In verbondenheid met de Heer en zijn wil bidden wij (1 Joh.5). We bemerken, dat Hij hoort (het Grieks heeft hier het woord 'horen'). Terwijl we dat ervaren, weten wij, dat wij het 'hebben'. Er staat, dat ons niet alleen de inhoud (formulering) van het gebed door God geschonken is, maar ook het resultaat van het gebed. Onze logica kan de redenering van Johannes niet direct bijbenen. Is het mogelijk om iets al te hebben en tegelijkertijd nog te ontvangen?

Een voorbeeld: de Heer heeft ons geleerd om 'Uw Koninkrijk kome' te bidden. Wij bidden dit gebed in nauwe verbondenheid met de Heer en naar zijn wil. We zijn al burgers van dat Rijk. De heerschappij behorend bij de Heer van dat Rijk is werkelijkheid in ons leven. En als de Heer bij ons is, is het Koninkrijk Gods bij ons (Julk.17:21). In die zin 'hebben' wij het Rijk al. Tegelijkertijd zal het nog komen en zich ten volle ontplooien. In dit verband is Marc.11:24 (Marth.21:22) van belang. 'Daarom zeg Ik u, al wat gij bidt en begeert, geloof, dat gij het hebt ontvangen, en het zal geschieden.' We hebben het al ontvangen en het zal nog geschieden. In het gelovig gebed 'hebben' we het al, we grijpen in geloof vooruit op vervulling en verhooring, en het zal nog geschieden. Het behoeft geen beroog dat dit strijdt met onze logica. In dezelfde trant schrijft Johannes over het gebed. God hoort. Er is communicatie. Het gebed 'komt over'. Dat ligt voor de hand, want we bidden in verbondenheid met Hem en zijn wil. Hij geeft het gebed. Hij schenkt de woorden en het resultaat. Het horen is het heil, dat present is; tegelijkertijd zal het nog geschieden.

Als we nu dit gebed van het geloof willen opdragen tot God is het dus niet nodig om voorkennis te hebben van Gods wil. In de brief van Johannes lezen we niet over een zoeken van Gods wil voorafgaande aan het uitspreken van het gebed. En als het in Jac.5 om voorkennis van Gods wil zou gaan, dan kan gesteld worden, dat God wil, dat elk mens behouden wordt.

Voor ons verstand en gevoel is het 'vervelend', dat we nu nog niet weten wat de zieke in concreto te wachten staat. Lichamelijke genezing? Of valt er geestelijk welzijn te verwachten? Bemoeiding of stervensbegeleiding? Wordt de zieke door gebed en zalving voorbereid op het overlijden? Wordt dit zelfs bespoedigd? Wij weten het niet.

Wij weten zeker dat Hij het weet.

10.2. Het gebed en het geloof

Gebed en geloof mogen we niet beschouwen als genesismiddelen. Op dezelfde wijze kan de doop niet opgevat worden als een redmiddel, waarvan de mens zich naar believen kan bedienen. Een vergelijking met de doop helpt om inzicht te krijgen in de plaats, die het gelovige gebed toekomt.

'Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop.' (1 Petr. 3:21)
Zonder enige twijfel wist Petrus, dat alleen Christus redt. De doop op zich redt niet. Er bestaat geen redmiddel, dat God aan mensenheden heeft toevertrouwd. Mensen kunnen de genade niet uitdelen of bemiddelen. Alleen Christus, de Middelaar redt. Het gelovig gebed is dus geen (magisch) redmiddel.

Voor Petrus is de doop een gebed van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus (1 Petr. 3:21). Dit goede geweten is tot stand gekomen door God: door de opstanding van Jezus Christus is de mens wederomgeboren tot gelovige met zo'n geweten (vergelijk 1 Petr. 1:3). De doop beeldt dit nu uit.

Als we bedenken, dat de doop ook in de naam van de Heer plaats vindt zien we de parallel:

doop in de naam van de Heer - zalving in de naam van de Heer
gebed van een goed geweten - gelovig gebed

De uiterlijke tekenen (de handelingen doop en zalving) verwoorden wat ons door God geschonken is : een goed geweten en geloof. Vanuit dat geschonken geloofs- vertrouwen moeten de oudsten nu bidden. In gelovig gebed en zalving wordt geuit wat we in Christus' naam en door de Heilige Geest ontvangen hebben en nog zullen ontvangen: behoudenis (sotéria). In de gemeenschap van gelovigen van de oudsten en de zieke wordt beleeden en beleefd waar het in die situatie op aan komt: afhankelijkheid van de soevereine God in ziekte en gezondheid, in leven en dood en ontvankelijkheid voor Gods heil. We wachten gespannen af hoe de Heer zal laten merken dat Hij naar ons geluisterd heeft.

11. Behoudenis of gezondmaking?

Het antwoord kan kort zijn : het gaat om beiden. De Statenvertaling vertaalt het Griekse werkwoord (sozein) met 'behouden', anderen hebben hier met 'gezd' maken, 'gezezen' vertaald. Het bijbehorende zelfstandige naamwoord (sotéria) betekent 'redding' en 'behoudenis'. Christus is onze Redder, Heiland (Sotër). We schrijven hier al over in deel I (3.1).

Er zijn twee lijnen van vertalen. Je kunt het accent leggen op de geestelijke genezing van de mens : behoudenis, redding. Je kunt ook kiezen voor nadruk op lichamelijke genezing : gezond maken. Het één sluit het ander niet uit. Ook de in Jac. 5:14,15 voorkomende woorden, die vertaald worden met 'ziek zijn', 'tijden' en 'oprichten' zijn op gelijke wijze voor tweërlei uitleg vatbaar. Beide lijnen van vertalen sluiten naadloos aan bij de overwegingen aangaande Jesaja 53, waaruit bleek, dat het verzoenend werk van Christus betrekking had op zowel de geestelijke als de lichamelijke genezing van de mens.

Conclusie: Jacobus 5:15 kan, maar behoeft niet uitsluitend op lichamelijke genezing te slaan. Ook een genezing in geestelijk opzicht kan hier bedoeld zijn.

Wij geloven in de almachtige, soevereine God. We vertrouwen erop, dat wat Hij doet goed is. Het is niet aan ons te bepalen wat goed is. Wanneer wij in geloof bidden en zalven zal Hij ons boven bidden en denken antwoorden. De aard van dit antwoord is aan de Heer.

12. Vergiving van zonden

'Belijdt daarom elkaar uw zonden en bidt voor elkander, opdat gij genezing ontvangt.' (Jac. 5:16a)
Zie voor Jac. 5:15b ('En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden') deel I (2. Ziekte als gevolg van zonde). Een mogelijk oorzakelijk verband tussen een ziekte en een zonde dient onderzocht, besproken en indien aanwezig beleeden te worden. Dat betreft ook een eventueel verband tussen ziekte en zonde van de gehele gemeente (1 Cor. 11:30).

In hoofdstuk 5:16 gaat het om genezing van meerdere personen. We denken nu in meervoud: de oudsten, de zieke, de gemeente. De medische term (genezing ontvangen) kan ook hier slaan op lichamelijke en geestelijke genezing. Als we de tekst in 2'n geheel overzien ligt het voor de hand om wat de zonden betreft te denken aan zonden, die inbreuk maken op de gemeenschap van gelovigen. Siel dat de gemeenschap van gelovigen tussen de oudsten onderling, of tussen de zieke en de oudsten, of tussen andere leden van de gemeente verstoord is, dan dient die zonde altijd en nu in het bijzonder beleeden te worden. Deze zonden zijn een storend element, dat het gebed en de verhoging daarvan in de weg staat. Ook Petrus schreef over mogelijke verstoring van gebed door verstoorde relaties (1 Petr. 3:7).

Te Corinthe leidde dit feit tot ziekte en zelfs tot de dood (1 Cor. 11:27-31).

Het woord 'belijden' staat letterlijk voor 'hetzelfde uitspreken'. Belijden is dan zelf hetzelfde zeggen als de ander gezegd heeft. Je stemt in met de beoordeling van de ander over jouw persoon, over je doen en laten. Tegen de ander zeg je: 'je hebt gelijk, ik heb je zeer gedaan'. In zo'n belijden zit openheid naar de ander, vergiving en de weg tot verzoening. Dit leidt tot een gezamenlijke open relatie tot de Heer.

13. Het gebed van een rechtvaardige

Ongekend is de macht van het gebed van een rechtvaardige. Jacobus illustreert dit aan de hand van het voorbeeld van Elia. Het is onnodig te schrijven, dat wij rechtvaardig zijn, omdat de Heer ons rechtvaardig gemaakt heeft. Geloof en gebed, rechtvaardiging en behoudenis/genezing zijn geschenken van God. Dat nu is het geheim van dit gebed. Daarom vermag het zo veel. Het gebed van de rechtvaardige is van de Heer afkomstig en keert terug tot Hem. In het gebed staan we in het krachtveld van de genade. En daar ontdekken we wonderen van behoudenis.

14. Nawoord

God heeft gebed en zalving gegeven als één van de mogelijkheden om met Hem in gemeenschap te treden inzake de lichamelijke en/of geestelijke behoudenis van een zieke broeder of zuster. Het gebed en de invulling van de verhooring zijn voorbehouden aan de almachtige, soevereine God, die de regie heeft over ziekte en gezondheid, leven en dood.

Het zou fijn zijn als we als gemeente van het Nieuwe Testament nog meer oog krijgen voor de vele mogelijkheden, die de Heer ons ten aanzien van de zieken heeft geschonken. Iedere vorm van voorbede – het liefst in aanwezigheid van de zieke – is een bemoeiding voor elke betrokkene. De gemeente zal groeien in de liefde en aandacht voor elkaar. Hoe vaak komt het niet voor dat een zieke opgebeurd wordt door warme belangstelling. We horen dan zeggen:

'Na de dienst droegen een paar broeders en zusters mij aan de Heer op', 'Ik kreeg 100 ansichten!', 'Ze zochten me op en hebben bij mijn bed met me gebeden',

'De broeders hebben mij de handen opgelegd', 'Ik heb ze geroepen voor gebed en zalving en het werd een bijzonder feest tot eer van God'.

De Heer geeft veel kansen om voorbede te doen voor een zieke. Zalving en gebed is één van die mogelijkheden.

Een huisdienst voor ziekenzalving overeenkomstig Jacobus 5 vindt plaats in de kleine kring van de zieke en de oudsten van de gemeente. Tot de kring rond de zieke behoren mogelijksterwijs enige familieleden en vrienden. In de samenkomst moet de inhoud en uitleg van Jacobus 5 aan de orde komen. Wat verwachten we van de Heer als we bidden en zalven? Is er overeenstemming over de betekenis van de tekst? Lofprijzing, gezamenlijke verootmoediging en schuldbelijden horen hier thuis. En tenslotte gebed en zalving met olijfolie in de naam van de Heer. De olie op het voorhoofd van de zieke legt getuigenis af van het gezamenlijk geloof in de Heer van ons leven. Hij is bij machte om zijn heil te schenken. De manier waarop de Heer dit zal doen is aan Hem. Deze huisdienst voor ziekenzalving moet tot eer van God zijn, waardig en passend bij het karakter van ons als gemeente van Jezus Christus.